| | | | |
|---|---|---|---|
| **Liikenne- ja viestintäministeriö, Työ- ja elinkeinoministeriö** | | MINVA | LVM2021-00473 |
| KAN | Kopra Kaisa(LVM), Karjalainen Eero(TEM) | 22.11.2021 | |
| | | JULKINEN | |

Viite

Asia

**Energia- ja televiestintäneuvosto 2.–3.12.2021**

Energia- ja televiestintäneuvosto järjestetään 2.–3.12.2021 Brysselissä. Energianeuvostossa Suomea edustaa valtiosihteeri Jukka Ihanus ja televiestintäneuvostossa liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka.

Energianeuvostossa 2.12. käydään periaatekeskustelu Euroopan komission 14.7.2021 antamasta 55-valmiuspaketista ja erityisesti sen energia-aloitteista, ehdotuksista energiatehokkuusdirektiivin (EED) sekä uusiutuvan energian direktiivin (REDII) muuttamiseksi. Lisäksi puheenjohtaja on lisännyt agendalle edistymisraportin ff55-valmiuspaketin edistymisestä neuvostossa. Sama edistymisraportti jaetaan kaikkien valmiuspakettia käsittelevien neuvostojen yhteydessä Slovenian kaudella, eikä raportista käydä erillistä keskustelua energianeuvostossa. Asiakirjaa ei ole kirjoitushetkellä julkaistu.

Ministerit käyvät myös näkemystenvaihdon nousseista energiahinnoista ja niihin liittyvistä toimenpiteistä. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että 55-valmiuspaketista käytävien neuvottelujen lopputuloksena kokonaisuudessaan saavutetaan vuodelle 2030 asetettu vähintään 55% ilmastotavoite, joka voidaan myös ylittää. Suomi pitää energian hintojen nousun vaikutuksia kuluttajille valitettavana. Fossiilisista polttoaineista luopuminen ja uusiutuvan energian ja muiden päästöttömien energialähteiden osuuden kasvattaminen on tärkeää, koska nämä myös suojaavat hintashokeilta pidemmällä aikavälillä. EU:n ei tulisi ryhtyä toimiin, jotka aiheuttaisivat häiriöitä päästökauppajärjestelmälle tai sähkömarkkinoille.

Televiestintäneuvostossa 3.12.2021 on tarkoitus hyväksyä neuvoston yleisnäkemys, tai mikäli yleisnäkemystä ei ole mahdollista saavuttaa, ottaa tiedoksi puheenjohtajan edistymisraportti direktiiviehdotuksesta toimenpiteistä yhteisen korkean kyberturvatason varmistamiseksi (NIS2-direktiiviehdotus). Jos televiestintäneuvostossa esitetään yleisnäkemyksen hyväksymistä, Suomi voi hyväksyä puheenjohtajan ehdotuksen neuvoston yleisnäkemykseksi. Ehdotus on edennyt Suomen kannan osalta suotuisaan suuntaan. Suomi on kannattanut ehdotuksen tavoitetta ja pitää tärkeinä ehdotuksen kyberturvallisuutta ja tietosuojaa vahvistavia myönteisiä vaikutuksia.

Televiestintäneuvostossa käsitellään lisäksi puheenjohtajan edistymisraporttien pohjalta tekoälyasetus-ehdotusta, asetusehdotusta koskien eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kehyksen vahvistamista (eIDAS) sekä ehdotusta Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi vuoteen 2030 ulottuvan ”Polku digitaaliselle vuosikymmenelle”-ohjelman perustamisesta. Suomi ottaa edistymisraportit tiedoksi. Lisäksi televiestintäneuvostossa käydään periaatekeskustelu digitaalisista oikeuksista ja periaatteista, joista komissio on ehdottanut EU:n toimielinten yhteisen julistuksen tekemistä. Suomi painottaa muun muassa, että kaikessa digitaalisessa kehityksessä pitää huolehtia perusoikeuksien toteutumisesta ja on huomioitava turvallisuuteen liittyvät kysymykset sekä kaikkien yhdenvertainen osallistaminen digitaaliseen muutokseen.

**Asialista:**

Periaatekeskustelu 55-valmiuspaketin energia-aloitteista (EED & REDIII), sivu 4

Näkemystenvaihto toimenpiteistä energiahintojen nousuun vastaamiseksi, sivu 12

Direktiiviehdotus toimenpiteistä yhteisen korkean kyberturvatason varmistamiseksi (NIS2-direktiiviehdotus), neuvoston yleisnäkemys tai puheenjohtajan edistymisraportti, sivu 15

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tekoälyn harmonisoiduksi sääntelyksi, puheenjohtajan edistymisraportti, sivu 19

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) N:o 910/2014 muuttamisesta eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kehyksen vahvistamisen osalta, puheenjohtajan edistymisraportti, sivu 22

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi vuoteen 2030 ulottuvan ”Polku digitaaliselle vuosikymmenelle”-ohjelman perustamisesta, sivu 25

Digitaaliset oikeudet ja periaatteet, periaatekeskustelu, sivu 31

**Työ- ja elinkeinoministeriö** PERUSMUISTIO TEM2021-00674

EOS Karjalainen Eero(TEM), Kotro Pia(TEM), Grönlund Pekka(TEM) 22.11.2021

Asia
**Periaatekeskustelu 55-valmiuspaketin energia-aloitteista; Energianeuvosto 2.12.2021**

Kokous

**U/E/UTP-tunnus**

## Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Energianeuvostossa 2.12.2021 käydään periaatekeskustelu Euroopan komission 14.7.2021 antamista energia-aloitteista, erityisesti ehdotuksista energiatehokkuusdirektiivin (EED) sekä uusiutuvan energian direktiivin (REDII) muuttamiseksi. Puheenjohtajavaltio Slovenia on laatinut keskustelun pohjaksi tausta-asiakirjan.

Osana laajaa 55-valmiuspakettia annettujen direktiiviehdotusten taustalla on pyrkimys päivittää EU:n ilmasto- ja energialainsäädäntö vastaamaan EU:n korotettua vuoden 2030 päästövähennystavoitetta sekä polulle kohti ilmastoneutraaliutta vuoteen 2050 mennessä. Direktiiviehdotusten käsittely neuvoston energiatyöryhmässä käynnistyi syyskuussa 2021 ja molempien ehdotusten artiklat oli käyty neuvoston energiatyöryhmässä kertaalleen läpi lokakuun 2021 lopussa.

Valtioneuvosto on 23.9. ja 7.10. antanut eduskunnalle U-kirjelmät komission ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston uudelleen laadituksi energiatehokkuusdirektiiviksi (U 48/2021) sekä uusiutuvan energian direktiivin muuttamisesta (U 59/2021).

## Suomen kanta

55-valmiuspaketista julkaistun komission tiedonannon E-kirjeen käsittelyn yhteydessä EU-ministerivaliokunta (3.9.2021) linjasi, että Suomi on osana Euroopan unionia sitoutunut Pariisin ilmastosopimukseen. Tavoite edellyttää pitkän aikavälin ilmastotoimien rakentamista siten, että EU:n hiilineutraalius saavutetaan sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävällä tavalla ennen vuotta 2050. Osana tätä tavoitetta valtioneuvosto pitää tärkeänä, että 55-valmiuspaketista käytävien neuvottelujen lopputuloksena kokonaisuudessaan saavutetaan vuodelle 2030 asetettu vähintään 55% ilmastotavoite, joka voidaan myös ylittää.

Valmiuspaketin ehdotuksilla on lukuisia ristikkäisvaikutuksia, ja valtioneuvosto korostaa, että valmiuspaketin kunnianhimotason ylläpitäminen kokonaisuutena tulee varmistaa.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että neuvottelut edistyvät ripeästi, jotta toimeenpanolle jää riittävästi aikaa. Samalla valtioneuvosto korostaa, että 55-valmiuspaketti myös ohjaa EU:n siirtymää kohti ilmastoneutraalia taloutta. Siirtymä tulee toteuttaa sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti

kestävällä, vaikuttavalla ja kustannustehokkaalla tavalla huomioiden luontokadon ehkäisyyn, digitalisaatioon sekä siirtymän oikeudenmukaisuuteen liittyvät näkökohdat.

Valtioneuvosto arvioi ehdotuksia kansallisen ja eurooppalaisen kokonaisedun näkökulmasta. Ilmastovaikutusten lisäksi ehdotusten tulee monipuolisesti huomioida vaikutukset muun muassa kilpailukykyyn, valtion tulokertymään ja Suomen maksuihin EU:lle. Lisäksi on tärkeää systemaattisesti arvioida päätösten vaikutuksia kansalaisten hyvinvointiin. (E 97/2021 vp.)

Uusiutuvan energian direktiivi

Valtioneuvoston kanta koskien komission ehdotusta uusiutuvan energian direktiivin uudistamiseksi on kuvattu tarkemmin valtioneuvoston kirjelmässä eduskunnalle (U 59/2021 vp).

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että uusiutuvaa energiaa edistetään ja kannattaa esityksessä ehdotettua uusiutuvan energian tavoitteen nostamista.

Valtioneuvosto on pitänyt tärkeänä, että RED II -direktiivin avaaminen muiden kuin tavoitteita sisältävien artiklojen osalta rajataan mahdollisimman pieneen osaan. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan direktiiviä on kuitenkin avattu toivottua laajemmin. Merkittävät ja äkilliset muutokset lainsäädäntöön heikentävät yritysten luottamusta pitkäjänteiseen ja ennakoitavaan energiapolitiikkaan ja vähentävät siten investointihalukkuutta. Valtioneuvosto katsoo, että komissio ei ole kiinnittänyt riittävästi huomiota sääntelyyn liittyvään epävarmuuteen ja direktiivin tiheän päivittämisen vaikutuksiin. Lisäksi hallinnollisia vaikutuksia on arvioitu puutteellisesti. Valtioneuvoston huolena on, että sääntelyn yksityiskohtaisuus lisää riskiä, että sääntely vanhenee ennenaikaisesti. Siksi vaarana on direktiivin jatkuva päivittäminen myös tulevaisuudessa. Valtioneuvosto pitää kuitenkin hyvänä, että RED II -direktiivin säännösten avaaminen on rajattua ja pääpaino muutoksissa on metsäbiomassaa koskevaa luonteeltaan rajaavaa sääntelyä lukuun ottamatta lämmitys- ja jäähdytys- sekä liikennesektoreilla, joissa uusiutuvan energian kehitys on ollut hidasta.

Valtioneuvosto pitää hyvänä materiaalien resurssitehokkaan käytön ja kiertotalouden periaatteiden huomioimista biomassan hyödyntämisessä. Nämä periaatteet on jo huomioitu Suomen omien kansallisten strategioiden toimeenpanossa. Valtioneuvosto voi hyväksyä velvoitteen kaskadiperiaatteen soveltamiseen, mikäli ehdotuksessa mainitut tukijärjestelmien rajoittamiseen liittyvät keinot riittävät osoitukseksi velvoitteen täyttämisestä. Valtioneuvosto toteaa, että vaikka periaatteena puun kaskadikäyttö on tärkeä, kaskadiperiaate ei ole uusiutuvan energian yhteydessä tarkkarajaisesti määritelty ja se voi käytännössä johtaa metsäbiomassan käytön tarpeettomaan rajaamiseen sekä lisäsääntelyyn. Lisäksi valtioneuvosto toteaa, että kaskadiperiaatteen soveltamisessa tulee huomioida jäsenvaltiokohtaiset sekä alueelliset erot.

Edellä todetun lisäksi valtioneuvosto kiinnittää myös huomiota siihen, että direktiiviehdotukseen sisältyy uusi säädösvallan siirto komissiolle koskien biomassan käytön kaskadiperiaatetta ja ainespuun käytön rajoittamista energiantuotannossa. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan delegoidun säädösvallan laajuus tulisi määritellä nyt esitettyä tarkkarajaisemmin ehdotuksen mukaisen kaskadiperiaatteen kuvauksen pohjalta, jotta sen vaikutukset metsäbiomassan käyttöön laajemmin voitaisiin arvioida esityksen perusteella. Siten valtioneuvosto suhtautuu ehdotettuun delegoituun säädösvaltaan kriittisesti. Yleisesti valtioneuvosto toteaa, että mahdolliset säädösvallan siirrot on määriteltävä täsmällisesti ja tarkkarajaisesti ja komission tulisikin tarkentaa esitystä näiltä osin.

Lämmityksen ja jäähdytyksen tarve, nykyinen infrastruktuuri, eri uusiutuvan energialähteiden teknis-taloudellinen potentiaali, markkinat ja ohjauskeinot ovat hyvin erilaisia eri jäsenvaltioissa. Tämän vuoksi valtioneuvosto katsoo, että jäsenvaltioiden pitää edelleen voida päättää, miten ja minkälaisilla kannustimilla uusiutuvan energian käyttöä lämmityksessä ja jäähdytyksessä lisätään.

Valtioneuvosto tukee EU-tason toimia liikenteen päästöjen vähentämiseksi ja erilaisten uusiutuvaan energiaan perustuvien polttoaineiden lisäämiseksi liikennesektorilla. Valtioneuvosto voi hyväksyä ehdotetun kasvihuonekaasuintensiteetin vähenemätavoitteen, mutta jatkovalmistelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että keinot päästä tavoitteeseen säilyisivät jäsenvaltion harkinnassa.

Valtioneuvosto katsoo, että uusiutuvien polttoaineiden raaka-ainepohja tulee pitää mahdollisimman laajana, eikä kestävyyskriteerit täyttävien uusiutuvien polttoaineiden raaka-ainevalikoimaa tule tarpeettomasti rajoittaa. Biopolttoaineiden käytön edistäminen täydentää keinovalikoimaa liikenteen päästövähennyksiin, eikä sitä tule nähdä vastakkaisena tavoitteena liikenteen sähköistymiskehitykselle.

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti siihen, että Euroopan unionissa kiinnitetään aikaisempaa suurempaa huomiota luonnon monimuotoisuuteen. Kestävyyskriteerisääntelyn kehittämisessä tulisi kiinnittää huomiota jatkossa myös investointivarmuuden säilyttämiseen.

Valtioneuvoston näkemyksen mukaan mahdollisia metsien käyttöön ja erityisesti monimuotoisuuteen liittyviä haasteita on kuitenkin pyrittävä ratkaisemaan ensisijaisesti muilla käytettävissä olevilla keinoilla kuin bioenergian kestävyyskriteereitä muuttamalla.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että EU tavoitteisiin laskettava metsäenergia ei heikennä luonnon monimuotoisuutta ja varmuudella tuottaa odotetun ilmastohyödyn. Päästövähennystavoitteiden saavuttamiseen tarvittavien merkittävien teollisten investointien toteutumisen kannalta Suomi on pitänyt tärkeänä, että lainsäädäntötyössä kiinnitetään huomiota investointivarmuuteen ja politiikkatoimien ennakoitavuuteen. Riskiperusteinen osoittamistapa on ollut käytössä vasta RED II -direktiivin toimeenpanosta lähtien. Tästä syystä on liian aikaista arvioida riskiperusteisen mallin toimeenpanon tehokkuutta. (U 59/2021 vp.)

Energiatehokkuusdirektiivi

Valtioneuvoston kanta koskien komission ehdotusta uudistetuksi energiatehokkuusdirektiiviksi on kuvattu tarkemmin valtioneuvoston kirjelmässä eduskunnalle (U 48/2021 vp).

Ottaen huomioon energiatehokkuustoimien merkityksen ilmastotavoitteiden saavuttamisessa, valtioneuvosto voi hyväksyä EU:n yleisen energiatehokkuustavoitteen kiristämisen siltä osin, kun se todellisesti vie Euroopan unionia kohti vähintään 55 prosentin ilmastotavoitteita. Valtioneuvosto katsoo, että energian kokonaiskulutus- ja loppukäyttötavoite ei saa vaarantaa hiilineutraalisuustavoitetta. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että kansallisten energiankäyttöä koskevien tavoitteiden asettamisessa voidaan ennen kaikkea huomioida jäsenvaltion hiilineutraalisuustavoitteen saavuttaminen mahdollisimman nopeasti ja kustannustehokkaalla tavalla.

Komission tavoin valtioneuvosto haluaa edistää julkisen sektorin energiatehokkuutta. Valtioneuvosto pitää julkiselle sektorille ehdotettua vuotuista sitovaa 1,7 prosentin energian loppukäytön vähentämisvaatimusta ongelmallisena lisääntyvien kustannusten ja hallinnollisen rasitteen vuoksi.
Valtioneuvosto ei pidä komission ehdotusta energiansäästövelvoitteen korottamisesta perusteltuna ja edellyttää, että säästöjen hyväksymiskriteereiden ja todentamisvelvoitteiden kiristämiset otetaan huomioon tavoitteen asettelussa.

Valtioneuvosto ei pidä tarkoituksenmukaisena kaavamaista julkisen sektorin rakennuskantaan kohdistuvaa kolmen prosentin peruskorjausvelvoitetta, jossa korjauksen tasovaatimukseksi asetetaan uudisrakentamisen lähes nollaenergiataso. Julkisen sektorin tulee voida kohdistaa käytössään olevat taloudelliset resurssinsa mahdollisimman vaikuttavaan päästöjen vähentämiseen ja hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamiseen kaikin käytettävissä olevin keinoin. Huomioon on myös otettava kansalliset erityispiirteet olemassa olevien rakennusten energiatehokkuuden vähimmäisvaatimuksia koskien.

Lämmitys ja -jäähdytys on luonteeltaan hyvin paikallista ja jäsenvaltioiden erityispiirteet on huomioitava annettaessa lämmitykseen ja jäähdytykseen liittyviä velvoitteita. Kaukolämpö- ja kaukojäähdytysjärjestelmät ovat osa energiajärjestelmää ja toimivat esimerkiksi hukkalämmön hyödyntämisen mahdollistajina. Uusiutuvan energian ja päästökauppadirektiivien lämmitykselle asettamien velvoitteiden ja vähimmäiskriteerien lisäksi, ei järjestelmäkohtaisia vähimmäiskriteerejä kaukolämmölle tai kaukojäähdytykselle ole tarpeen tässä säätää. Jäsenvaltioille on jäätävä tilaa toteuttaa kustannustehokkaat toimenpiteet ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi.

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti energiatehokkuus ensin -periaatteeseen ja sen huomioon ottamiseen. Se ei kuitenkaan saa tarkoittaa sitä, että luovutaan kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisestä keskeisenä pyrkimyksenä. Valtioneuvosto suhtautuu varauksella periaatteen käyttöönottoon liittyviin valvonta, seuranta- ja raportointivaatimuksiin.

Valtioneuvosto kannattaa kaikkia toimenpiteitä, joilla Euroopan unionissa vähennetään energiaköyhyyteen liittyviä ongelmia, myös energiapolitiikan keinoin tilanteessa, jossa muut toimet ovat riittämättömiä. Valtioneuvosto suhtautuu varauksella siihen, että ehdotuksessa velvoitetaan kaikkia jäsenvaltioita toimeenpanemaan yhdenmukaisia raskaita politiikkatoimia. Suomessa energiaköyhiin ja haavoittuvassa asemassa oleviin asiakkaisiin kohdistettavien energiatehokkuustoimien vaikutus kansallisiin energiatehokkuus- ja ilmastotavoitteisiin olisi käytännössä merkityksetön. (U 48/2021 vp.)

**Pääasiallinen sisältö**

Puheenjohtajavaltio Slovenian tausta-asiakirjan pohjalta neuvoston keskustelu tulee liittymään komission 14.7.2021 esittelemän 55-valmiuspaketin energia-aloitteisiin, joissa ehdotetaan muutoksia uusiutuvan energian direktiiviin (REDII) ja energiatehokkuusdirektiiviin (EED). Uusiutuvan energian direktiivin osalta puheenjohtaja haluaa keskustella siitä, mistä asioista direktiivissä tulisi säätää ja kuinka paljon jäsenvaltiokohtaista joustoa tulisi jättää. Energiatehokkuusdirektiivin osalta keskustellaan siitä, missä määrin direktiivin ehdotetut toimet ovat oikeudenmukaisesti tasapainossa kiristyvien tavoitteiden ja kansalliset erityispiirteet huomioivan joustavuuden välillä, ja siitä, miten joustoja voidaan riittävästi hyödyntää erityisesti julkisten rakennusten peruskorjausvelvoitteen osalta.

**Uusiutuvan energian direktiivin (REDII) muuttaminen**

Ehdotuksen tavoitteena on päivittää RED II -direktiiviä siten, että se on linjassa uuden 55 prosentin päästövähennystavoitteen kanssa. Uusiutuvalla energia on merkittävä rooli päästötavoitteiden saavuttamisessa ja nykymuodossaan direktiivin toimenpiteet eivät johda edellä kuvattuun yleistavoitteeseen. Tavoitteena on lisätä uusiutuvaa energiaa mahdollisimman kustannustehokkaasti. Muutoksella huomioidaan myös EU:n uudet strategiat merienergiaan, sektori-integraatioon ja vetyyn sekä biodiversiteettiin liittyen. Lisäksi ehdotuksella tavoitellaan positiivisia vaikutuksia työllisyyteen ja talouskasvuun.

Ehdotuksen keskeisimmät muutokset liittyvät uusiutuvan energian tavoitteisiin, kestävyyskriteereihin sekä liikenne- ja lämpösektorin toimiin.

Sitova unionin yleistavoite vuodelle 2030

Muutosehdotuksessa unionin yhteistä uusiutuvan energian tavoitetta nostetaan 32 prosentista 40 prosenttiin. Jäsenvaltiot asettaisivat jatkossakin omat tavoitteensa hallintomalliasetuksen mukaisessa kansallisessa ilmasto- ja energiasuunnitelmassa.

Lämmitys ja jäähdytys

Uusiutuvaa energiaa lämmitys- ja jäähdytysalalla koskevaa artiklaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että uusiutuvan energian vuosittaisesta lisäystavoitteesta tulisi sitova ja lisäystavoitteen suuruus olisi 1,1 prosenttia. Jos hukkalämpö ja -kylmä lasketaan mukaan, lisäystavoite on 1,5 prosenttia. 1,1 prosentin suuruisen vähimmäistavoitteen lisäksi jäsenvaltioiden tulisi pyrkiä nostamaan uusiutuvan energian osuutta direktiiviin ehdotetun liitteen 1a mukaisesti. Jäsenvaltioiden tulisi laatia pitkän aikavälin strategia lämmityksen ja jäähdytyksen hiilidioksidipäästöjen vähentämiselle. Suomen soveltamat joustot lisäystavoitteeseen säilyisivät RED II -direktiivin mukaisina.

Kaukolämmitystä ja -jäähdytystä koskevaa artiklaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että uusiutuvan energian ja hukkalämmön ja -kylmän yhteenlaskettua vuosittaista ohjeellista lisäystavoitetta nostettaisiin 2,1 prosenttiin. Vuosittainen lisäystavoite ei koskisi jäsenvaltioita, joiden yhteenlaskettu uusiutuvan energian ja hukkalämmön ja -kylmän osuus kaukolämmityksessä ja -jäähdytyksessä on yli 60 prosenttia. Artiklan toimeenpanoa koskevia poikkeuksia ehdotetaan muutettavaksi olennaisesti aiempaa suppeammiksi. Näin ollen kaikkien jäsenvaltioiden tulisi toimeenpanna uusiutuviin energialähteisiin sekä hukkalämpöön tai -kylmään perustuvan lämmön ja jäähdytyksen ostovelvoite kolmansilta osapuolilta tietyin poikkeuksin. Velvoite koskisi lämpöteholtaan yli 25 megawatin kaukolämmitys- ja -jäähdytysjärjestelmiä.

Liikenne

Uusiutuvan energian edistämistä liikennealalla koskevaa artiklaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että liikenteen energiasisältöön perustuva velvoite korvaantuisi jatkossa liikenteen polttoaineiden kasvihuonekaasuintensiteetin vähentämisvelvoitteella. Liikenteeseen jaeltujen polttoaineiden ja sähkön kasvihuonekaasuintensiteetin tulisi vähentyä vähintään 13 prosenttia vuoteen 2030 mennessä.

Lisäksi tietyille polttoaineille asetettaisiin artiklassa edelleen vähimmäisosuusvelvoitteita. Kehittyneille biopolttoaineille ja biokaasulle, jotka on tuotettu liitteen IX A-osan raaka-aineista, asetettaisiin erillinen vähimmäisosuusvelvoite siten, että edellä mainittujen polttoaineiden osuus energian loppukulutuksesta liikennealalla olisi oltava vähintään 0,5 prosenttia (1 prosentin sijaan) vuonna 2025 ja vähintään 2,2 prosenttia (3,5 prosentin sijaan) vuonna 2030. Edellä kuvattujen kehittyneiden biopolttoaineiden ja biokaasun niin sanottu tuplalaskenta poistuisi. Lisäksi komissio ehdottaa asetettavaksi liikennealalla käytetyille RFNBO-polttoaineille uuden 2,6 prosentin vähimmäisosuusvelvoitteen vuodelle 2030.

Toisena keskeisenä muutoksena liikennettä koskeviin velvoitteisiin on komission ehdottama hyvitysjärjestelmä, jolla edistettäisiin sähkön käyttöä liikenteessä. Ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden on luotava hyvitysjärjestelmä, jossa julkisiin latauspisteisiin sähköä toimittavat toiminnanharjoittajat saavat hyvityksiä, joita he voivat myydä polttoaineen toimittajille. Polttoaineen toimittajat voivat ehdotuksen mukaan käyttää ostamiaan hyvityksiä täyttääkseen heille asetettuja velvoitteita.

Kestävyyskriteerit

Kestävyyskriteerien soveltamisrajan osalta komissio ehdottaa kiinteitä biomassapolttoaineita käyttävien laitoksen kokonaislämpötehorajan alentamista 20 MW:sta 5 MW:iin.

Toisena keskeisenä muutoksena kestävyyskriteereihin komissio esittää tiettyjä kiellettyjä alueita koskevien alkuperäkriteereiden soveltamista myös metsäbiomassoihin. Aiemmin näitä kriteereitä on sovellettu ainoastaan maatalousbiomassoihin.

Komissio esittää lisäyksiä myös metsäbiomassan riskiperusteisen tarkastelun alakohtaan, joka koskee maaperän laatuun ja biologiseen monimuotoisuuteen kohdistuvien negatiivisten vaikutusten

minimointia hakkuiden yhteydessä. Uutena kriteeriin lisättäisiin listaus useista erilaisista keinoista, joilla pyritään minimoimaan negatiiviset vaikutukset maaperän laatuun ja biologiseen monimuotoisuuden säilyttämiseen. Ehdotuksen mukaan korjuun yhteydessä on otettava huomioon maaperän laadun ja biologisen monimuotoisuuden säilyttäminen tavalla, jolla vältetään kantojen ja juurien korjuuta, aarniometsien (primary forests) tilan heikkenemistä tai niiden muuttamista plantaasimetsiksi sekä korjuuta haavoittuvilla maaperillä. Maaperän laadun ja biologisen monimuotoisuuden kriteerin täyttyminen edellyttäisi lisäksi, että minimoidaan laajoja avohakkuita, varmistetaan paikallisesti asianmukaiset kynnysarvot kuolleen puun poistamiseen ja asetetaan vaatimukset puunkorjuujärjestelmien käyttämisestä, joilla minimoidaan haitallisia vaikutuksia maaperän laatuun, mukaan lukien maaperän tiivistymiseen, sekä monimuotoisuuteen ja elinympäristöihin.

Neljäntenä keskeisenä muutoksena kestävyyskriteereihin komissio ehdottaa kasvihuonekaasuvähenemävaatimuksen ulottamista myös jo olemassa oleviin biomassapolttoaineita käyttäviin sähkön, lämmön ja jäähdytyksen tuotantolaitoksiin. Lisäksi kasvihuonekaasuvähenemävaatimus nousisi 70 prosentista 80 prosenttiin 1 päivänä tammikuuta 2026.

**Energiatehokkuusdirektiivin (EED) muuttaminen**

Ehdotuksen tavoitteena on uudistaa direktiiviä siten, että se on linjassa 55 prosentin päästövähennystavoitteena kanssa. Ehdotuksessa on annettu yleiset puitteet ja toimenpiteet, joilla edistetään energiatehokkuutta ja varmistetaan energiatehokkuustavoitteiden saavuttaminen Euroopan unionissa. Ehdotuksen tavoitteena on linjata säännöt, joiden avulla toteutetaan energiatehokkuus ensin periaatetta kaikilla sektoreilla. Ehdotuksessa säädetään unionin energiankulutuksen tasosta vuonna 2030, kansallisen tason energiatehokkuuspanoksista ja jäsenvaltiokohtaisista sitovista energiansäästövelvoitteista.

Energiatehokkuustavoite 2030

Ehdotuksessa kiristetään merkittävästi EU-tason energian loppukäytön ja primäärienergian kulutuksen -32,5 prosentin yleistavoitteita vuodelle 2030 ja tavoitteet muutettaisiin luonteeltaan sitoviksi. Ehdotuksessa on 9 prosenttiyksikön lisäys siihen -29,4 prosentin tasoon, johon komissio on esittänyt EU:ssa päästävän nykytoimin ja jäsenvaltioiden energia- ja ilmastosuunnitelmissaan vuonna 2019 ilmoittamin kansallisin tavoittein. Käytännössä komission ehdotus lähes kaksinkertaistaisi EU:n energiankulutuksen vähentämiselle asetetut määrälliset vuoden 2030 tavoitteet.

EU-tason sitova tavoite jyvitetään ehdotuksen mukaan jäsenvaltioille komission kaavalla, joka tarkoittaisi alustavan laskelman mukaan, että Suomen vuoden 2030 energian loppukäyttö rajattaisiin tasolle 250 terawattituntia (301 terawattituntia vuonna 2019) ja primäärienergian kulutus tasolle 360 TWh. Lisäksi velvoitetaan raportoimaan sektorikohtaisista kulutuksista teollisuuden, asumisen, palveluiden ja kuljetuksen sekä ICT-sektorin osalta. Komission jyvityskaavassa on kertoimina jäsenvaltion talouden energiaintensiteetti, ponnistelujen oikeudenmukainen jakautuminen Euroopan unionissa (BKT) ja komission näkemys jäsenvaltion jäljellä olevasta kustannustehokkaasta energiansäästöpotentiaalista.

Jäsenvaltioille jyvitettyjä tavoitteita ei ole ehdotettu sitoviksi, mutta mikäli komissio arvioi, että eteneminen EU-tasolla ei ole riittävää, on niiden jäsenvaltioiden, joiden energiankulutus on komission kaavan asettaman tavoiteuran yläpuolella, pantava toimeen yhden vuoden kuluessa riittävät lisätoimet oman vajeensa umpeen kuromiseksi.

Julkisen rakennusten 3 %:n korjausvelvoite

Ehdotuksessa laajennetaan nykyinen valtion keskushallinnon omistuksessa ja käytössä olevaan rakennuskantaan rajattu kolmen prosentin vuotuinen korjausvelvoite koskemaan koko julkisen sektorin rakennuskantaa. Ehdotuksessa asetetaan peruskorjausten vaatimustasoksi uudisrakentamisen niin sanottu lähes nollaenergiarakennus. Korjausvelvoitteen uusi soveltamisala on laajin mahdollinen ja nostaa Suomessa sen piirissä olevan rakennusalan nykyisestä 0,9 miljoonasta 56 miljoonaan neliömetriin. Historialliset ja suojellut rakennukset, kirkot sekä puolustusvoimien rakennukset tulevat ehdotuksen mukaan nollaenergiatason peruskorjausvelvoitteen piiriin. Suomen käyttämä vaihtoehto, jossa korjauksia vastaava energiansäästö saavutetaan muilla toimilla, on poistettu, eikä tilatehokkuuden parantumista enää hyväksytä velvoitteen täyttämiseen.

Peruskorjausvelvoitteen laajuuden määrittämiseksi ja sen toimeenpanon seuraamiseksi olisi soveltamisalan rakennuksista tehtävä julkisesti saatavilla oleva inventaario, joka sisältää rakennuskohtaiset tiedot pinta-alasta sekä sen energiatehokkuustodistuksen. Inventaario olisi päivitettävä vuosittain.

Julkisen sektorin määritelmänä tässä käytettäisiin hankintadirektiivissä määriteltyä hankintaviranomaista, eli valtion viranomaisia, alue- ja tai paikallisviranomaisia, julkisoikeudellisia laitoksia sekä niiden muodostamia yhteenliittymiä.

Energiansäästövelvoite kaudelle 2021-2030

Ehdotuksessa jaetaan nykyinen kumulatiivisen energiansäästön velvoitekausi 2021-2030 kahdeksi erilliseksi velvoitekaudeksi. Meneillään oleva kausi, johon sovelletaan voimassa olevia vaatimuksia, päättyisi 2023 lopussa. Uusi merkittävästi korotetulla tavoitteella ja tiukennetuilla energiansäästön kelpoisuusehdoilla oleva kausi olisi 2024-2030, jonka jälkeen kaudet jatkuisivat kymmenen vuoden jaksoissa. Uudelle kaudelle säästötavoite nostettaisiin nykyisestä vuotuisesta 0,8 prosentin tasosta 1,5 prosenttiin. Energiamääränä uutta vuotuista energiansäästöä olisi saavutettava 4,5 terawattituntia. Nykyinen voimassa oleva vuotuisen säästön tavoite on 2,4 terawattituntia, kun se vuonna 2020 päättyneellä ensimmäisellä velvoitekaudella oli 1,7 terawattituntia. Jos jollain velvoitekaudella jäsenvaltio ei saavuta sen sitovaa kumulatiivisen energiansäästö tavoitetta, siirtyy vaje seuraavan kauden tavoitteeseen.

Ehdotuksen mukaan energiatehokkuustoimia on kohdistettava prioriteettina energiaköyhiin, ns. haavoittuvassa asemassa oleviin energiayhtiöiden asiakkaisiin sekä mikäli asiaankuuluvaa, sosiaalisen asumisen asiakkaisiin. Myös osa 8 artiklan energiansäästövelvoitteesta tulee saavuttaa näiden kohderyhmien joukossa. Jäsenvaltioiden tulee käyttää kaikkia rahoitusvälineitä, mukaan luettuna EU:sta saatava rahoitus ja päästökaupan huutokauppatulot, jotta energiatehokkuustoimista ei aiheudu haittavaikutuksia näille kohderyhmille ja varmistetaan oikeudenmukainen ja kaikki mukaan ottava energiamurros. Kohderyhmistä, toimista sekä tuloksista on raportoitava komissiolle.

Energiatehokkuus ensin -periaate

Ehdotuksen mukaan jäsenvaltion on varmistettava, että energiatehokkuus ensin -periaate otetaan huomioon suunnittelussa, toimintatavoissa ja merkittävissä investointipäätöksissä energia-alalla sekä muilla sektoreilla silloin, kun toiminnalla on vaikutusta energiankäyttöön tai energiatehokkuuteen. Periaatteen käyttöönotto on todennettava nimettyjen asianomaisten tahojen toimesta ja käyttöönotosta on raportoitava komissiolle osana yhdennettyä kansallista energia- ja ilmastosuunnitelmaa koskevaa edistymisraporttia.

**EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely**

**Käsittely Euroopan parlamentissa**

**Kansallinen valmistelu**

Energia- ja Euratom -jaosto (EU21) 19.11.2021
EU-ministerivaliokunta 24.11.2021

**Eduskuntakäsittely**

Suuri valiokunta 26.11.2021

**Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema**

**Taloudelliset vaikutukset**

**Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät**

**Asiakirjat**

**Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot**

Pia Kotro, työ- ja elinkeinoministeriö, pia.kotro@tem.fi, 029 5047 229
Pekka Grönlund, työ- ja elinkeinoministeriö, pekka.gronlund@tem.fi, 029 5064 815
Eero Karjalainen, työ- ja elinkeinoministeriö, eero.karjalainen@tem.fi, 029 5047 182

**EUTORI-tunnus**

**Liitteet**

**Viite**

**Työ- ja elinkeinoministeriö** PERUSMUISTIO TEM2021-00673

EOS Karjalainen Eero(TEM), Pahkala Tatu(TEM) 22.11.2021

Asia
**Näkemystenvaihto energiahintojen noususta; Energianeuvosto 2.12.2021**

Kokous

**U/E/UTP-tunnus**

## Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Energianeuvostossa 2.12.2021 käydään näkemystenvaihto energiahintojen noususta. Neuvoston puheenjohtajavaltio Slovenia on valmistellut keskustelun pohjaksi tausta-asiakirjan.

Energiahinnoista on syksyn 2021 aikana keskusteltu eri neuvostokokoonpanossa: energianeuvostossa 26.10., talous- ja rahoitusasioiden neuvostossa 4.–5.10. ja 9.11., ympäristöneuvostossa 6.10. sekä Eurooppa-neuvostossa 21.10. Joulukuussa aihetta käsitellään energianeuvoston lisäksi myös Eurooppa-neuvostossa 16.–17.12.

Keskusteluja eri neuvostokokoonpanoilla on käyty erityisesti komission 13.10.2021 antaman energiahintoja koskevan tiedonannon pohjalta.

## Suomen kanta

Suomi pitää energian hintojen nousun vaikutuksia kuluttajille valitettavana. Fossiilisista polttoaineista luopuminen ja uusiutuvan energian ja muiden päästöttömien energialähteiden osuuden kasvattaminen on tärkeää, koska nämä myös suojaavat hintashokeilta pidemmällä aikavälillä. EU:n ei tulisi ryhtyä toimiin, jotka aiheuttaisivat häiriöitä päästökauppajärjestelmälle tai sähkömarkkinoille.

On myös tärkeää, että hintojen nousun perusteella ei luoda uusia EU:n sisäisiä tulonjakomekanismeja. Merkittävistä rahoituksellisista uudelleenkohdennuksista ei tule linjata ilman huolellista valmistelua ja arviointia. Hintojen noustessa on kansallisissa toimissa tärkeää kiinnittää huomiota haavoittuvimmassa asemassa oleviin kuluttajiin.

Suomen kanta on esitelty tarkemmin eduskunnalle 20.10.2021 annetussa komission energiahintatiedonantoa koskevassa E-kirjeessä (E 112/2021 vp).

## Pääasiallinen sisältö

Neuvoston puheenjohtajavaltio Slovenia ylimääräistä energianeuvostoa varten laatiman tausta-asiakirjan perusteella keskustelua on tarkoitus käydä jäsenmaiden kokemuksista

komission tiedonannossa jäsenvaltioille ehdotetuista toimenpiteistä sekä kerätä reaktioita ACER:n alustavasta raportista.
Euroopan komissio antoi 13.10.2021 energiahintoja koskevan tiedonannon, jolla pyritään toteuttamaan ja tukemaan asianmukaisia toimenpiteitä, joilla voidaan lieventää energiahintojen tilapäisen nousun vaikutuksia. Jatkotoimien suunnittelun pohjaksi komissio pyysi päästökauppaa valvovien kansallisten viranomaisten toimintaa koordinoivan Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaiselta (ESMA) selvitystä markkinoiden viimeaikaisesta kehityksestä sekä energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirastolta (ACER) selvitystä sähkömarkkinamallin hyödyistä ja haitoista.

Komission tiedonannon mukaan sen tavoitteena on toteuttaa ja tukea asianmukaisia toimenpiteitä, joilla energiahintojen tilapäisen nousun vaikutuksia voidaan lieventää. Komission prioriteettina on kotitaloudet ja yritykset. Komission mukaan EU:lla ja sen jäsenvaltioilla on nykyisen oikeudellisen kehyksen puitteissa mahdollisuuksia ryhtyä toimiin äkillisten hintapiikkien vaikutusten poistamiseksi. Komissio näkee, että etusijalla tulisi olla kohdennetut toimenpiteet, joilla voidaan nopeasti helpottaa haavoittuviin väestöryhmiin kohdistuvia vaikutuksia, ja joita voidaan mukauttaa tilanteen parantuessa. Komission mukaan näin vältyttäisiin vaikuttamasta markkinoiden dynamiikkaan tai heikentämästä kannustimia, joilla siirrytään kohti vähähiilistä taloutta. Komissio näkee, että keskipitkällä aikavälillä poliittisten toimenpiteiden tulisi keskittyä tehostamaan energian käyttöä, vähentämään EU:n riippuvuutta fossiilisista polttoainesta ja parantamaan resilienssiä tulevaisuuden hintapiikeille. Näiden toimenpiteiden tulisi samalla mahdollistaa loppukäyttäjille kohtuuhintaista ja puhdasta energiaa.

ACER:n 15.11. julkaisemassa alustavassa raportissa kuvataan nykyistä sähkön markkinamallia ja sen tuomia hyötyjä asiakkaille. Alustavan raportin keskeisiä havaintoja nykyisestä hintatilanteesta ovat:

- kaasun ja sähkön hintojen keskinäisriippuvuus ei ole uusi asia;
- suuri kaasuriippuvuus ja vähäiset sähkönsiirtoyhteydet naapurimaihin lisäävät jäsenvaltion alttiutta korkeille sähkön hinnoille;
- kaasun pörssihinnoittelu ja siirtyminen pois öljyn hintaan sidotuista pitkäaikaisista kaasunhankintasopimuksista on tuonut merkittäviä taloudellisia hyötyjä;
- energiasiirtymä tulee johtamaan kaasun kysynnän rakenteen muutoksiin ympäri Eurooppaa;
- kaasu- ja sähköfutuurien perusteella nykyinen korkea hintatilanne on väliaikainen ilmiö ja tulee kestämään huhtikuulle 2022 saakka;
- ACER ei ole havainnut ilmeisiä markkinamanipulaatioita.

Huhtikuussa tulevassa lopullisessa raportissa ACER tulee tutkimaan erityisesti markkinoiden tarjoamien pitkän aikavälin suojausmahdollisuuksien riittävyyttä sekä keinoja lisätä joustavuutta kysyntään ja tarjontaan markkinoilla. Selvityksessä katsotaan erityisesti tilannetta, jossa vaihtelevan uusiutuvan energian osuus on noussut järjestelmässä suureksi. Suojausmahdollisuuksissa ACER toteaa selvittävänsä johdannaismarkkinoiden toiminnan lisäksi muita keinoja turvata riittävä tulovirta tuotantoinvestointien toteuttamiselle.

ESMA julkaisi alustavan arvionsa päästökauppamarkkinan toiminnasta 18.11.2021. Arvion perusteella päästökauppamarkkina näyttäisi toimivan odotetulla tavalla. Lopullisen raportin ESMA ilmoittaa ilmestyvän alkuvuoden aikana.

**EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely**

Komission tiedonanto ei ole oikeudellisesti sitova.

**Käsittely Euroopan parlamentissa**

**Kansallinen valmistelu**

Energia- ja Euratom -jaosto 19.11.2021
EU-ministerivaliokunta 24.11.2021

**Eduskuntakäsittely**

Suuri valiokunta 26.11.2021

**Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema**

Komission tiedonanto ei ole oikeudellisesti sitova.

**Taloudelliset vaikutukset**

Tiedonannolla ei ole suoria taloudellisia vaikutuksia. Vaikutukset riippuvat jäsenvaltioiden toimenpiteistä.

**Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät**

**Asiakirjat**

Komission tiedonanto: Tackling rising energy prices: a toolbox for action and support, COM(2021) 660 final

**Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot**

Tatu Pahkala, TEM, tatu.pahkala@gov.fi, +358 295 064 217
Eero Karjalainen, TEM, eero.karjalainen@gov.fi, +358 295 047 182
Arto Rajala, TEM, arto.rajala@gov.fi, +358 295 064 828

**EUTORI-tunnus**

**Liitteet**

**Viite**

Asia
**Direktiiviehdotus toimenpiteistä yhteisen korkean kyberturvatason varmistamiseksi (NIS2-direktiiviehdotus); neuvoston yleisnäkemys tai puheenjohtajan edistymisraportti; televiestintäneuvosto 3.12.2021**

Kokous
Liikenne-, televiestintä- ja energianeuvosto 03.12.2021 - 03.12.2021

**U/E/UTP-tunnus**
U 9/2021 vp

## Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Televiestintäneuvosto 3.12.2021; neuvoston yleisnäkemys tai puheenjohtajan edistymisraportti.

Komissio antoi 16.12.2020 direktiiviehdotuksen (COM(2020) 823 final) verkko- ja tietoturvadirektiivin (NIS-direktiivi, 2016/1148) päivittämiseksi.

Direktiiviehdotusta on käsitelty neuvoston horisontaalisessa kybertyöryhmässä alkuvuodesta 2021 lähtien. Portugalin puheenjohtajakaudella tarkasteltiin erityisesti ehdotuksen suhdetta muuhun sektorikohtaiseen EU-sääntelyyn ja Slovenian puheenjohtajuuskaudella on tarkasteltu erityisesti ehdotuksen soveltamisalaa ja kokoperustaisuutta. Kokonaisuudessaan ehdotus on edennyt Suomen kannan osalta suotuisaan suuntaan.

Puheenjohtajamaa Slovenia tavoittelee neuvoston yleisnäkemyksen saavuttamista televiestintäneuvostossa 3.12.2021.

## Suomen kanta

Suomen kanta on esitetty U-kirjelmässä U 9 /2021 vp.

Jos televiestintäneuvostossa esitetään yleisnäkemyksen hyväksymistä, Suomi voi hyväksyä puheenjohtajan ehdotuksen neuvoston yleisnäkemykseksi. Jos televiestintäneuvostossa esitetään direktiiviehdotuksesta puheenjohtajan edistymisraportti, Suomi ottaa edistymisraportin tiedoksi.

U-kirjelmän kannan mukaan Suomi kannattaa ehdotuksen tavoitetta ja pitää tärkeinä ehdotuksen kyberturvallisuutta ja tietosuojaa vahvistavia myönteisiä vaikutuksia. On erityisen tärkeää, että uudet velvoitteet ovat oikeasuhtaisia ja riskiperustaisia soveltamisalaan kuuluvien toimijoiden kokoon ja toimintaan nähden. Suomi tukee raportoinnin tehostamista esitetyillä raportointivelvoitteilla. Suomi tukee yhteistyön tiivistämistä jäsenvaltioiden välillä ja kansallisesti sekä vapaaehtoisuuteen perustuen että

ehdotuksen velvoitteiden kautta. Suomi pitää erittäin tärkeänä, että ehdotus säilyttää kauttaaltaan riittävästi kansallista liikkumavaraa, erityisesti jotta jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön sellaisia kansallisia toimenpiteitä, joilla varmistetaan korkea kyberturvallisuuden taso ja jotta esitetty seuraamusjärjestelmä on kokonaisuudessaan yhteen sovitettavissa. Soveltamisalan laajentaminen on lähtökohtaisesti tervetullutta. Suomi pitää hyvänä, että ne julkishallinnon toimijat, jotka toimivat yleisen turvallisuuden, lainvalvonnan, puolustuksen ja kansallisen turvallisuuden aloilla eivät lukeudu soveltamisalaan. Suomi pitää hyvänä, että direktiivi ei vaikuta jäsenvaltioiden toimivaltaan, joka koskee yleisen turvallisuuden, puolustuksen ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämistä.

**Pääasiallinen sisältö**

Ehdotus kumoaisi ensimmäisen NIS-direktiivin (2016/1148). Ehdotuksen tavoitteena on vahvistaa sekä EU:n yhteistä että jäsenvaltioiden kansallista kyberturvallisuuden tasoa kriittisiksi katsottujen sektoreiden ja toimijoiden osalta. Ehdotus yhdenmukaistaisi kyberturvallisuus- ja raportointivelvoitteita ja laajentaisi soveltamisalaa koskettamaan uusia sektoreita ja toimijoita, kuten julkishallintoa. Soveltamisalaan kuuluisi nyt suoraan suuret ja keskisuuret toimijat. Pienet ja mikrotoimijat jäisivät lähtökohtaisesti soveltamisalan ulkopuolelle. Uusia kokonaisuuksia on haavoittuvuuksien tunnistaminen sekä varautuminen laajamittaisten kyberturvallisuushäiriöiden ja –kriisien varalle. Valvoville viranomaisille muodostuisi olemassa olevien tehtävien jatkumisen lisäksi uusia valvontatehtäviä, kuten soveltamisalaan lisättyjen toimijoiden valvonta.

Ehdotuksen mukaan kaikki suuret ja keskisuuret toimijat olisivat suoraan sääntelyn piirissä, tietyt poikkeukset huomioiden (art. 2). Direktiiviehdotus laajentaisi soveltamisalaa uusiin sektoreihin ja toimijoihin (Liitteet I-II). Pienet ja mikrotoimijat jäisivät lähtökohtaisesti ehdotetun sääntelyn ulkopuolelle. Puheenjohtajamaa Slovenian kompromissitekstiehdotuksessa tarkennetaan, että jäsenvaltiot voivat halutessaan hyödyntää itserekisteröintimekanismia tai muuta kansallisesti jo olemassa olevaa tapaa, jolla soveltamisalaan kuuluvat toimijat voivat ilmoittautua toimivaltaisille viranomaisille (art. 2a).

Direktiiviehdotus jakaisi toimijat keskeisiin (essential) ja tärkeisiin (important). Sekä keskeisiin että tärkeisiin toimijoihin sovellettaisiin samoja riskienhallinta- (art. 18) ja raportointivelvoitteita (art. 20). Ehdotus esittäisi keskeisille toimijoille ennakko- ja jälkivalvontaa (art. 29). Tärkeille toimijoille ehdotus esittää vain jälkivalvontaa (art. 30).

Ehdotuksessa esitetään direktiiviehdotuksen mukaisille valvoville viranomaisille tarkempia tehtäviä. Puheenjohtajamaan kompromissitekstiehdotuksessa esitetään valvoville viranomaisille valvontatehtävien priorisointimahdollisuuksia riskiperustaisesti (art. 29-30). Toimijoille voisi määrätä hallinnollisia seuraamuksia ja sanktioita velvoitteiden laiminlyönnin johdosta (art. 31). Puheenjohtajamaan kompromissitekstiehdotuksessa esitetään hallinnollisten sanktioiden puolittamista tärkeiden toimijoiden osalta, joihin sovelletaan vain jälkivalvontaa.

Ehdotus jatkaisi olemassa olevia yhteistyömekanismeja ja tiivistäisi yhteistyötä.

**EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely**

Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen (SEUT) 114 artikla; tavallinen lainsäätämisjärjestys Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen 294 artiklan mukaisesti.

Puheenjohtajamaan kompromissitekstiehdotuksen mukaan komissio voisi antaa täytäntöönpanosäädöksiä liittyen teknisiin ja metodologisiin tarkennuksiin riskienhallintatoimenpiteiden ja raportoinnin osalta.

**Käsittely Euroopan parlamentissa**

Vastuuvaliokuntana on teollisuus-, tutkimus- ja energiavaliokunta. Raportöörinä toimii Bart Groothuis (Renew, NL). Muut asiasta lausuneet valiokunnat ovat ulkoasiainvaliokunta, sisämarkkina- ja kuluttajansuojavaliokunta, liikenne- ja matkailuvaliokunta, kansalaisvapauksien ja oikeus- ja sisäasioiden valiokunta.

Vastuuvaliokunta äänesti raportistaan (A9-0313/2021) 28.10.2021.

**Kansallinen valmistelu**

U 9/2021 vp; Kirjallisessa menettelyssä viestintäjaostossa (EU19), liikennejaostossa (EU22), oikeus- ja sisäasioiden jaostossa (EU7), kilpailukykyjaostossa (EU8), rahoituspalvelut ja pääomaliikkeet –jaostossa (EU10), energia- ja Euratom –jaostossa (EU21), terveysjaostossa (EU33), maatalous- ja elintarvikejaostossa (EU18) 15.1.2021-21.1.2021 ja ympäristöjaostossa (EU23) 20.1.-22.1.2021.
EU-ministerivaliokunta 5.2.2021.

MINVA-paketti:
Viestintäjaoston kirjallinen menettely 17-18.11.2021
EU-ministerivaliokunta 24.11.2021

**Eduskuntakäsittely**

U 9/2021 vp; Eduskunta on lausunut U-kirjelmästä ja komission ehdotuksesta valiokuntalausunnossaan LiVL 8/2021 vp ja on hyväksynyt eduskunnan kannan SuVEK 15/2021 vp.

MINVA-paketti:
Suuri valiokunta 26.11.2021

**Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema**

Vaikutuksia kansalliseen lainsäädäntöön ja Ahvenanmaan asemaan on kuvattu tarkemmin U-kirjelmässä U 9 / 2021 vp.

**Taloudelliset vaikutukset**

Taloudellisia vaikutuksia on kuvattu U-kirjelmässä U 9 / 2021 vp.

**Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät**

**Asiakirjat**

- Alkuperäinen komission direktiiviehdotus (COM(2020) 823 final)
- Puheenjohtajamaan kompromissitekstiehdotus 12019/05/21

**Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot**

erityisasiantuntija Marième Korhonen, liikenne- ja viestintäministeriö, p. 0295 342 134

**EUTORI-tunnus**

**Liitteet**

**Viite**

**Työ- ja elinkeinoministeriö** PERUSMUISTIO TEM2021-00664

IYR Alanko Kristine(TEM) 16.11.2021
JjulkinenJULKINEN

Asia
**Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tekoälyn harmonisoiduksi sääntelyksi; puheenjohtajan edistymisraportti; televiestintäneuvosto 3.12.2021**

Kokous

**U/E/UTP-tunnus**

## Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 21.4.2021 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tekoälyn eurooppalaisesta lähestymistavasta (KOM(2021) 206 lopullinen).

Samassa yhteydessä komissio antoi tekoälyn tiedonannon (KOM(2021) 205 lopullinen) sekä sen liitteenä päivitetyn tekoälyn koordinoidun toimintasuunnitelman. Tiedonannosta on laadittu valtioneuvoston selvitys E 62/2021 vp.

Tekoälyasetusehdotusta on käsitelty Televiestintä- ja tietoyhteiskuntatyöryhmässä Portugalin EU-puheenjohtajuuskaudella keväällä 2021 ja käsittelyä on jatkettu Slovenian puheenjohtajuuskaudella. Asetusehdotuksesta järjestettiin 14.10.2021 epävirallinen EU-televiestintäministereiden videokokous, jossa asetuksesta käytiin politiikkakeskustelu.

Puheenjohtaja tuo neuvoston kokoukseen asetusehdotuksesta edistymisraportin. Slovenia on tuomassa puheenjohtajuuskaudellaan ensimmäisen neuvoston kompromissiesityksen asetusehdotuksesta esittelyyn televiestintä- ja tietoyhteiskuntatyöryhmään. Kompromissiesityksen käsittely alkaa Ranskan puheenjohtajuuskaudella.

## Suomen kanta

Suomi ottaa edistymisraportin tiedoksi.

Valtioneuvosto on antanut komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tekoälyn harmonisoiduksi sääntelyksi (Artificial Intelligence Act) U-kirjelmän eduskunnalle (U 28/2021 vp).

Eduskunnalle toimitetun U-kirjelmän kannan mukaisesti Suomi katsoo, että yritysten ja talousalueiden välinen globaali kilpailutilanne vaatii, että EU:sta luodaan tekoälyn kehittämiselle ja soveltamiselle suotuisa toimintaympäristö, joka vahvistaa yritysten kansainvälistä kilpailukykyä ja kannustaa investointeihin. Euroopan teknologinen kilpailukyky perustuu digitaaliselle kehitykselle, innovaatioille, osaamiselle ja toimiville sisämarkkinoille.

Suomi tukee komission esittämiä tavoitteita sääntelykehykselle, joiden mukaan varmistetaan, että unionin markkinoille saatetut ja unionin markkinoilla käytetyt tekoälyjärjestelmät ovat turvallisia ja kunnioittavat voimassa olevia perusoikeuksia ja unionin arvoja koskevaa lainsäädäntöä. Suomi kannattaa komission ihmiskeskeistä ja luottamusta korostavaa lähestymistapaa, jossa eurooppalainen tekoäly perustuu vapauden, ihmisarvon ja yksityisyyden suojan arvoihin. Suomi pitää tärkeänä, että jatkovalmistelussa ehdotuksen soveltamisalakysymyksiä arvioidaan huolellisesti perusoikeuksien toteutumisen kannalta. Suomi katsoo, että julkisen sektorin erityisluonne tulee huomioida ja oikeus hyvään hallintoon tulee turvata viranomaisten osalta.

Suomi tukee tavoitetta lähestyä tekoälyn oikeudellisen kehyksen luomista riskiperustaisesti ja käyttötapauskohtaisesti, jotta varmistetaan ehdotuksen oikeasuhtaisuus kiinnittäen samalla huomiota riskiperustaisen ja käyttötapauskohtaisen lähestymistavan selkeyteen.

Selkeä sääntelykehys, oikeudellinen varmuus sekä tasapuolinen kilpailuympäristö auttavat lisäämään kuluttajien, julkisen sektorin ja yritysten luottamusta tekoälyyn ja siten nopeuttaa tekoälyn käyttöönottoa. Suomi katsoo, että hallinnollisia sanktioita koskevaa ehdotusta on arvioitava siinä valossa, että sääntelyn tulee täyttää yleiset tarkkuuden ja oikeasuhtaisuuden vaatimukset.

**Pääasiallinen sisältö**

Asetusehdotus (KOM(2021) 206 lopullinen) on uutta sääntelyä ja ensimmäinen tekoälyn oikeudellinen kehysehdotus maailmassa. Asetusehdotuksen tavoitteena on, että EU:sta muodostuu tekoälyn kehittämiselle ja soveltamiselle suotuisa ympäristö, joka edistää investointeja ja vahvistaa yritysten kansainvälistä kilpailukykyä sekä parantaa sisämarkkinoiden toimivuutta. Asetusehdotuksen tavoitteena on luoda unionin arvoihin pohjautuen lähestymistapa erityisesti terveyden, turvallisuuden, perusoikeuksien ja -vapauksien korkean tason suojelun toteuttavan tekoälyn kehittämisen ja käyttöönoton edistämiseksi. Asetusehdotuksen lähestymistapa on ihmiskeskeinen ja luottamusta korostava ja pyrkii luomaan tekoälyteknologioiden määrittelyn.

Asetusehdotuksessa tekoälyn oikeudellisen kehyksen luomista lähestytään riskiperustaisesti ja käyttötapauskohtaisesti. Tiukennettua sääntelyä esitetään tekoälyjärjestelmien korkean riskin käyttötapauksiin, jotka voisivat aiheuttaa merkittävän haitan ihmisten terveyteen, turvallisuuteen tai perusoikeuksien toteutumiseen. Lisäksi määritellään kokonaan kiellettävät tekoälyjärjestelmät. Tiukennettuja säännöksiä esitetään biometrisen etätunnistamisen osalta. Muiden kuin korkean riskin käyttötapausten osalta esitetään vapaaehtoista menettelyohjetta. Pk-yritykset pyritään huomioimaan sääntelyn hiekkalaatikoiden sekä kokeilualustojen luomisen myötä, Digitaalinen Eurooppa - ohjelman alaisuudessa. Asetusehdotuksessa esitetään laajoja toimivaltuuksia komissiolle.

**EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely**

Asetusehdotuksen oikeusperustana ovat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 16 ja 114 artiklat.

**Käsittely Euroopan parlamentissa**

Asetusehdotuksessa Euroopan parlamentissa vastuuvaliokuntana on sisämarkkina- ja kuluttajansuojavaliokunta IMCO. Raportöörinä toimii Brando Benifei. Asian käsittely Euroopan parlamentissa on vielä kesken.

**Kansallinen valmistelu**

Asetusehdotusta koskevaa U-kirjelmäluonnosta on käsitelty 7.5.2021 kilpailukykyjaoston (EU 8) kokouksessa, 11.5. työoikeusjaoston (EU 28) kokouksessa sekä oikeus- ja sisäjaoston (EU 7) rahoituspalvelut ja pääomaliikkeet - jaoston (EU 10), viestintäjaoston (EU 19), liikennejaoston (EU22) ja koulutusjaoston (EU30) kirjallisessa menettelyssä 5.–11.5.2021. EU-ministerivaliokunta puolsi asiaa kokouksessaan 21.5.2021.

Puheenjohtajan edistymisraporttia koskeva perusmuistioluonnos käsitellään kilpailukykyjaoston kirjallisessa menettelyssä 17-18.11.2021, viestintäjaoston kirjallisessa menettelyssä 17-18.11.2021 ja EU-ministerivaliokunnassa 24.11.2021.

**Eduskuntakäsittely**

Asetusehdotuksesta on tehty U-kirjelmä 28/2021 vp. Eduskunnan erikoisvaliokunnat ovat antaneet lausuntonsa U-kirjelmästä U 28/2021: HaVL 25/2021 vp, LiVL 17/2021 vp, TaVL 27/2021 vp, SiVL 14/2021 vp, LaVL 14/2021 vp, PeVL 37/2021 vp, TuVL 9/2021 vp. SuVL 19.11.2021.

**Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema**

Asetusehdotuksen suhdetta kansalliseen lainsäädäntöön ja Ahvenanmaan asemaan on selostettu U-kirjelmässä U 28/2021 vp.

**Taloudelliset vaikutukset**

Asetusehdotuksen taloudellisia vaikutuksia on selostettu U-kirjelmässä U 28/2021 vp.

**Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät**

E 118/2018 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto: Tekoälyn koordinoitu toimintasuunnitelma

**Asiakirjat**

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tekoälyn eurooppalaisesta lähestymistavasta (KOM(2021) 206 lopullinen)

**Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot**

Kristine Alanko, suunnittelija, TEM, kristine.alanko@gov.fi, puh. 050 576 7795
Satu Vasamo-Koskinen, johtava asiantuntija, TEM, satu.vasamo-koskinen@gov.fi puh. 046 921 7803
Kirsi Miettinen, lainsäädäntöneuvos, LVM, kirsi.miettinen@gov.fi, puh. 0400 719629

**EUTORI-tunnus**

**Liitteet**

**Viite**

Asia
**Ehdotus eurooppalaisen digitaalisen identiteetin lainsäädäntökehikoksi; puheenjohtajan edistymisraportti; televiestintäneuvosto 3.12.2021**

Kokous
Liikenne-, televiestintä- ja energianeuvosto 03.12.2021 - 03.12.2021

**U/E/UTP-tunnus**

## Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Puheenjohtaja esittelee edistymisraporttinsa ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) N:o 910/2014 muuttamisesta eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kehyksen vahvistamisen osalta (COM (2021) 281 final).

Komissio antoi asetusehdotuksen 3.6.2021. Ehdotuksen käsittely alkoi neuvoston televiestintätyöryhmässä 20.7.2021 ja käsittelyä jatkettiin useissa kokouksissa syksyllä 2021. Seuraavan puheenjohtajamaan käsittelyaikataulusta ei ole tarkempaa tietoa.

## Suomen kanta

Suomi ottaa puheenjohtajan edistymisraportin tiedoksi.

Valtioneuvosto on antanut komission ehdotuksesta U-kirjelmän eduskunnalle (U 41/2021 vp). U-kirjelmän eduskuntakäsittely on kesken.

Eduskunnalle toimitetun U-kirjelmän kannan mukaisesti Suomi pitää komission ehdotusta eIDAS-asetuksen muuttamiseksi yleisesti tärkeänä ja kannattaa pyrkimystä edistää entistä paremmin jäsenvaltioiden rajat ylittävää sähköistä asiointia ja liiketoimintaa.

Suomi suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti ehdotetun lainsäädännöllisen kehikon luomiseen eurooppalaisen digitaalisen identiteetin lompakkosovellukselle. Suomi kiinnittää huomiota siihen, että ehdotus mahdollistaa sekä yksityisen että julkisen sektorin tuottaman lompakkosovelluksen ja jättää kansallisesti ratkaistavaksi, miten vaatimukset täyttävä lompakkosovellus saatetaan tarjolle jäsenvaltioissa kansalaisille, asukkaille ja oikeushenkilöille. Lompakkosovelluksia suunniteltaessa ja toteutettaessa on pyrittävä yhteentoimivuuteen jo olemassa ja parhaillaan kehitteillä olevien tietojenkäytön tapojen kanssa niin, että talousvaikutukset otetaan huomioon.

Suomi pitää tärkeänä, että ehdotuksen vaatimien toimenpiteiden kehittämiselle ja toteuttamiselle varataan riittävä aika, jotta voidaan varmistaa asetettujen tavoitteiden saavuttaminen. Käsittelyn aikataulua voidaan pitää kunnianhimoisena.

**Pääasiallinen sisältö**

Ehdotuksessa luodaan yhteinen lainsäädäntökehikko eurooppalaiselle digitaalisen identiteetin lompakkosovellukselle. Tämä on asetusehdotuksen keskeisin muutos. Lompakkosovellus olisi käytännössä sähköisen tunnistamisen väline. Kaikilla jäsenvaltioilla olisi velvollisuus tarjota vähintään yksi asetuksen mukainen lompakkosovellus. Lompakkosovellus voisi olla julkisen tai yksityisen sektorin tuottama. Lompakkosovelluksen käyttö olisi kansalaisille ilmaista ja vapaaehtoista. Lompakkosovellusta tulisi ehdotuksen mukaan voida käyttää mahdollisimman laajasti yhteiskunnan palveluissa niin julkisella kuin yksityisellä sektorilla.

Asetusehdotuksessa on huomioitu myös yksityisellä sektorilla tapahtuva sähköinen asiointi. Aiemmin eIDAS-asetus on koskenut vain asiointia julkisen sektorin palveluissa. Jatkossa tietyillä yksityisen sektorin toimialoilla olisi velvollisuus hyväksyä asetuksen mukaisia lompakkosovelluksia yhtenä vaihtoehtona tunnistautua niiden palveluihin.

Lisäksi pyritään parantamaan eIDAS-asetuksessa jo ennestään olevaa sähköisten tunnistusvälineiden ilmoittamismenettelyä. Kaikilla jäsenvaltioilla olisi jatkossa velvollisuus ilmoittaa Euroopan komissiolle vähintään yksi tunnistusväline, joka voisi olla myös ehdotuksen mukainen lompakkosovellus. Tähän asti tunnistusvälineen ilmoittaminen on ollut vapaaehtoista.

Asetus koskisi jatkossakin sekä sähköistä tunnistamista että sähköisiä luottamuspalveluja. Asetuksen soveltamisalaan lisättäisiin myös uusia luottamuspalveluita. Jatkossa asetus koskisi muun muassa sähköisesti vahvistettujen henkilötietojen ja todistusten välittämistä, kuten ajo-oikeustiedon välittämistä asiointipalvelulle sähköisesti.

**EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely**

Asetusehdotuksen oikeusperustana on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 114 artikla. Artikla koskee sisämarkkinoiden toteuttamiseen ja toimintaan liittyviä toimenpiteitä ja sen tavoitteena on lähentää jäsenvaltioiden kansallisia lainsäädäntöjä.

**Käsittely Euroopan parlamentissa**

Euroopan parlamentissa ehdotuksen vastuuvaliokuntana on teollisuus-, tutkimus- ja energiavaliokunta (ITRE). Ehdotuksen raportöörinä toimii Romana Jerković. Asiasta ei vielä ole päätetty vastuuvaliokunnassa.

**Kansallinen valmistelu**

- EU19-viestintäjaoston kirjallinen käsittely 5-11.8.2021
- EU 8-kilpailukykyjaoston kirjallinen käsittely 5-11.8.2021
- EU10-rahoituspalvelut ja pääomaliikkeetjaoston kirjallinen käsittely 5-11.8.2021
- EU 27- henkilöiden liikkuvuuteen liittyvien sosiaaliturvakysymysten jaoston kirjallinen käsittely 5-11.2021
- EU 30-koulutusjaosto 5-11.8.2021

- EU-ministerivaliokunnan käsittely 3.9.2021

MINVA-paketti:
Viestintäjaoston kirjallinen menettely 17-18.11.2021
EU-ministerivaliokunta 24.11.2021

**Eduskuntakäsittely**

Asetusehdotuksesta tehty U-kirjelmä 41/2021 vp saapui suureen valiokuntaan 17.9.2021. Asia on lähetetty hallintovaliokuntaan lausunnon antamista varten. U-kirjelmän käsittely eduskunnassa on kesken.

MINVA-paketti:
Suuri valiokunta 26.11.2021

**Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema**

Asetusehdotuksen suhdetta kansalliseen lainsäädäntöön ja Ahvenanmaan asemaan on selostettu U-kirjelmässä (U 41/2021 vp).

**Taloudelliset vaikutukset**

Asetusehdotuksen taloudellisia vaikutuksia on selostettu U-kirjelmässä (U 41/2021 vp).

**Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät**

**Asiakirjat**

Ehdotus asetuksen (EU) N:o 910/2014 muuttamisesta eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kehyksen vahvistamisen osalta COM/2021/281 final

**Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot**

Jesse Heiskanen, erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö
etunimi.sukunimi@gov.fi, 0295 530 529

Laura Kolinen, ylitarkastaja, liikenne- ja viestintäministeriö
etunimi.sukunimi@gov.fi, 0295 342 023

Jenni Rantio, hallitusneuvos, liikenne- ja viestintäministeriö
etunimi.sukunimi@gov.fi, 0295 342 075

**EUTORI-tunnus**

**Liitteet**

**Viite**

Asia
**Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi vuoteen 2030 ulottuvan "polku digitaaliselle vuosikymmenelle" -ohjelman perustamisesta; puheenjohtajan edistymisraportti; televiestintäneuvosto 3.12.2021**

Kokous
Liikenne-, televiestintä- ja energianeuvosto 03.12.2021

**U/E/UTP-tunnus**

## Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 15.9.2021 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi vuoteen 2030 ulottuvan ”Polku digitaaliselle vuosikymmenelle”-ohjelman perustamisesta, COM(2021) 574 final.

Puheenjohtajamaa Slovenia on aloittanut päätösehdotuksen käsittelyn televiestintäneuvoston alaisessa televiestintätyöryhmässä ja tuo neuvoston kokoukseen asiasta edistymisraportin.

## Suomen kanta

Suomi ottaa edistymisraportin tiedoksi.

Suomen kantoja päätösehdotukseen on selostettu E-kirjelmässä E 115/2021 vp. Päätösehdotusta koskeva kansallinen kannanmuodostus on kesken ja kannat ovat tässä vaiheessa alustavia.

Eduskunnalle 26.10. toimitetun E-kirjelmän E 115/2021 vp kannan mukaan Suomi on pitänyt hyvänä, että komissio tarkastelee digitalisaatiota horisontaalisti ja, että digitaaliselle kehitykselle asetetaan kunnianhimoisia tavoitteita, jotka kuitenkin joustavat huomioiden kulloisenkin jäsenvaltion lähtötilanteen. Kaikessa digitaalisessa kehityksessä pitää huolehtia eurooppalaisten arvojen, oikeusvaltioperiaatteen ja perusoikeuksien toteutumisesta, kiinnittää huomiota tietoturvaan ja kunnioittaa kuluttajan- ja tietosuojaa. Tavoitteena tulee olla kaikkien yhdenvertaisuus ja yhdenvertainen osallistuminen digitaaliseen muutokseen.

Suomi on pitänyt tärkeänä edistää digitaalisia perustaitoja ja digitaalista osaamista läpi koko yhteiskunnan ja ihmisen elinkaaren. Erityistä huomioita tulee kiinnittää kansalaisiin, joiden digitaaliset valmiudet ovat muita heikommat. Suomi katsoo, että jatkuvan oppimisen edistäminen on tärkeää, ja koulutukseen ja osaamisen kehittämiseen tulee investoida. Lisäksi huippuosaamisen kehittäminen on tärkeää. Suomi on myös

korostanut digitaalisten sisämarkkinoiden merkitystä ja digitavoitteiden kytkemistä osaksi vihreän siirtymän tavoitteita.

Euroopan teknologinen kilpailukyky perustuu digitaaliselle kehitykselle, innovaatioille, osaamiselle ja toimiville sisämarkkinoille. Suomi korostaa, että digitaalista siirtymää tulee edistää kokonaisvaltaisilla investoinneilla digitaalisen siirtymän mahdollistavaan innovatiiviseen teknologiaan ja osaamiseen. Digitaalisuuden ja datan hallinnan systemaattinen kehittäminen ovat perusedellytyksiä myös yhteiskunnan vähähiilisyystavoitteessa (ns. kaksoissiirtymä).

Digitaalista murrosta ja siihen vastaavia keskeisiä toimia on tarkasteltava yhteiskunnan läpileikkaavana, integroituna kokonaisuutena ja Euroopan teollisuuden keskeisenä kilpailukykytekijänä sekä myös väestön hyvinvoinnin perustekijänä.

**Pääasiallinen sisältö**

Päätöksellä perustetaan monivuotinen ohjelma ”polku digitaaliselle vuosikymmenelle”. Ohjelma sisältää keskeisimmät digitalisaatiotavoitteet EU:lle tälle vuosikymmenelle. Siinä määritellään selkeä suunta EU:n digitaaliselle muutokselle, pyritään parantamaan unionin instituutioiden välistä yhteistyötä sekä varmistamaan digitalisaatiokehityksen seurannan yhdenmukaisuus, vertailtavuus ja paikkansapitävyys unionissa. Päätöksellä luodaan myös viitekehys monikansallisille yhteistyöprojekteille.

Ohjelman tavoitteet

Ohjelman tavoitteena on edistää ihmiskeskeistä, osallistavaa ja turvallista toimintaympäristöä, jossa digitaaliset teknologiat ja palvelut noudattavat EU:n periaatteita ja arvoja. Tavoitteena on vahvistaa jäsenvaltioiden kestävyyttä ja vähentää digitaalista eriarvoisuutta taitoja, kyvykkyyksiä ja koulutusta edistämällä. Ohjelmalla tavoitellaan myös digitaalista suvereniteettia panostamalla turvallisiin, saavutettaviin ja massadatan käsittelyyn kykeneviin verkkoihin, jotka vahvistavat EU:n kilpailukykyä, yritysten liiketoimintaedellytyksiä ja kykyä innovoida. Ohjelma edistäisi datataloutta ja reilua pääsyä dataan sekä varmistaisi kaikkien pääsyn digitaalisiin julkisiin ja terveys- ja sosiaalipalveluihin. Ohjelmalla halutaan myös varmistaa ICT-alan kestävyys ja energiatehokkuus sekä alan panostus vihreään siirtymään ja kiertotalouteen.

Ohjelma pyrkii lisäämään synergioita jo hyväksyttyjen ohjelmien ja rahoitusinstrumenttien välillä sekä varmistamaan, että kansalliset toimenpiteet digitalisaation edistämiseksi vievät kehitystä yhtenäiseen suuntaan Unionissa.

Päätösehdotuksessa EU:n digitalisaatiokehitykselle annetaan seuraavat tavoitteet:

• Vähintään 80 prosentilla 16–74-vuotiaista on vähintään perustason digitaidot;
• Työssä on vähintään 20 miljoonaa tieto- ja viestintätekniikan asiantuntijaa, joista nykyistä suurempi osa on naisia;
• Kaikilla eurooppalaisilla kotitalouksilla on mahdollisuus gigabittiyhteyteen ja 5G-verkko kattaa kaikki asutut alueet;
• Huipputason kestävien puolijohteiden tuotanto EU:ssa muodostaa vähintään 20 prosenttia koko maailman tuotannon arvosta;
• Unionissa on käytössä vähintään 10 000 ilmastoneutraalia erittäin tietoturvallista verkon reunasolmua siten, että yrityksille taataan sijainnista riippumatta viiveeltään lyhyiden (muutama millisekunti) datapalvelujen saanti;

• Vuoteen 2025 mennessä Euroopalla on ensimmäinen oma kvanttitietokone, jolla luodaan edellytykset sille, että Eurooppa on kvanttikapasiteetiltaan etujoukoissa vuoteen 2030 mennessä;
• Vähintään 75 prosenttia unionin yrityksistä käyttää pilvipalveluja, massadataa tai tekoälyä;
• Digitaaliteknologian käyttöaste on vähintään perustasoa yli 90 prosentissa eurooppalaisista pienistä ja keskisuurista yrityksistä (pk-yrityksistä);
• Unioni lisää innovatiivisten scaleup-yritysten määrää ja parantaa niiden rahoitusmahdollisuuksia, mikä vähintään kaksinkertaistaa niin sanottujen yksisarvisten määrän;
• Kaikki tärkeimmät julkiset palvelut ovat unionin kansalaisten ja yritysten käytettävissä verkossa;
• Kaikilla unionin kansalaisilla on pääsy potilastietoihinsa (sähköiset terveystiedot);
• Vähintään 80 prosenttia unionin kansalaisista käyttää digitaalista tunnistusratkaisua.

Tavoitteiden seuranta ja tavoitteista raportointi

Ehdotuksen mukaan komissio seuraisi jatkossa digitalisaatiokehitystä laajasti. Se laatisi jäsenmailta saatavien tietojen pohjalta vuosittaisen EU:n digitaalisen vuosikymmenen tilaa kuvaavan kertomuksen sekä liittäisi siihen komission vuosittain julkaiseman DESI-indeksin tiedot (digitaalitalouden ja –yhteiskunnan indeksi). Kertomus toimitettaisiin neuvostolle ja Euroopan parlamentille.

Kertomuksessa komissio arvioisi unionin digitaalisen siirtymisen edistymistä ohjelmaesityksen konkreettisten tavoitteiden ja yleisten tavoitteiden pohjalta. Komissio voi ehdottaa jäsenvaltioiden toteutettavaksi toimia aloilla, joilla ohjelman tavoitteita ei ole saavutettu. Ehdotukset voivat koskea esimerkiksi toimia, joilla on rajat ylittävää merkitystä tai jotka eivät ole johdonmukaisia hyväksyttyjen politiikkojen kannalta. Kertomuksessa komissio voi myös ehdottaa unionin tasolla uusia politiikkalinjauksia tai toimenpiteitä. Komission tulisi pyrkiä ennen kertomuksen julkaisua tiedottamaan jäsenvaltioille kertomuksen sisällöstä.

Ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden tulisi laatia omat digitaalista vuosikymmentä koskevat kansalliset strategiset etenemissuunnitelmat ja toimittaa ne puoli vuotta ohjelmapäätöksen voimaantulon jälkeen komissiolle. Kansallisten etenemissuunnitelmien tulee tukea ohjelman tavoitteita ja sisältää tiedot mm. kansallisista tavoitteista, niihin liittyvistä kehityspoluista, arviot toimenpiteiden vaikuttavuudesta sekä niihin käytetyistä investoinneista.

Komission ja jäsenmaiden välistä dialogia käytäisiin ohjelman ohjelmakomiteassa, jona toimisi viestintäkomitea. Yhteistyön myös sidosryhmien kanssa tulisi olla tiivistä, mutta tähän ei ehdoteta mitään uusia rakenteita.

Ehdotuksen mukaan kaksi kuukautta komission vuosikertomuksen julkaisemisen jälkeen jäsenvaltioiden ja komission on pyrittävä keskustelemaan kertomuksen eri ehdotuksista. Viisi kuukautta kertomuksen julkaisemisen jälkeen jäsenvaltion on toimitettava komissiolle muutosehdotuksensa, joita se aikoo tehdä komission kertomuksen perusteella kansalliseen strategiseen etenemissuunnitelmaan. Jäsenvaltion on ilmoitettava komissiolle kirjallisesti myös, mikäli se ei näe tarvetta toimenpiteille.

Komissio arvioi vuosittain EU:n digitalisaation tilaa kuvaavan kertomuksen yhteydessä digitalisaation kehitystä jäsenmaissa ja se voi antaa jäsenmaille suosituksia korjaaviksi tai lisätoimenpiteiksi, joilla jäsenmaat saavuttaisivat ohjelman mukaiset tavoitteet. Jos

jäsenvaltio ei mukauta kansallista strategista etenemissuunnitelmaansa komission vuosittaisessa kertomuksessa ehdotetun mukaisesti ilman riittäviä perusteluja, komissio voi antaa jäsenvaltiolle suosituksen.

Jäsenvaltion on suhtauduttava komission suosituksiin vakavasti ja tehtävä tarvittavat mukautukset kansalliseen strategiseen etenemissuunnitelmaansa kolmen kuukauden kuluessa. Jos jäsenvaltio katsoo, ettei mukautuksia kansalliseen etenemissuunnitelmaan suosituksen pohjalta tehdä, sen tulee kolmen kuukauden kuluessa suosituksen antamisesta kertoa komissiolle kirjalliset ja julkiset perustelut päätökselleen. Jos komissio toteaa, että kansalliset toimenpiteet ovat riittämättömiä ja vaarantavat ohjelmassa asetettujen tavoitteiden oikea-aikaisen saavuttamisen, se voi ehdottaa tarvittaessa toimenpiteitä ja käyttää perussopimusten mukaista toimivaltaansa varmistaakseen tavoitteiden saavuttamisen. Mikäli jäsenvaltio ei noudata komission suosituksia, komissio voi ryhtyä perussopimusten mukaisten toimivaltuuksiensa mukaisiin toimiin tilanteen korjaamiseksi. Jos suositusten noudattamatta jättäminen jatkuu useita vuosia, komissio voi käynnistää kohdennetun vuoropuhelun kysymyksessä olevan jäsenvaltion kanssa ja ilmoittaa tästä Euroopan parlamentille ja neuvostolle. Komissio ilmoittaa antamistaan suosituksista neuvostolle ja Euroopan parlamentille.

Monikansalliset hankkeet

Vuoden 2030 digitavoitteisiin pääsyä pyritään päätösehdotuksessa varmistamaan myös monikansallisten hankkeiden avulla. Päätöksen liitteenä on indikatiivinen lista aloista, joille monikansallisia hankkeita voidaan perustaa. Komissio voi tehdä aloitteen monikansallisesta hankkeesta ja kutsua jäsenmaita osallistumaan näihin.

Monikansallisten hankkeiden tavoitteena on parantaa jäsenvaltioiden ja unionin yhteistyötä digitaalitavoitteiden saavuttamisessa, vahvistaa unionin osaamista ja kilpailukykyä kriittisissä teknologioissa, tuotteissa, palveluissa ja infrastruktuureissa sekä osoittaa strategiset heikkoudet ja riippuvuudet digitaalisissa jakelukanavissa. Monikansallisilla hankkeilla pyritään myös levittämään laajasti julkisen edun ja yksityisen sektorin parhaita digitaalisia käytänteitä sekä panostamaan kestävään digitaaliseen kehitykseen.

Ehdotuksen mukaan perustuen jäsenmaiden kansallisiin strategisiin tiekarttoihin sisältyviin monikansallisiin hankkeisiin komission julkaisee vuosittaisen digitalisaation tilaa kuvaavan kertomuksen yhteydessä periaatteet ja prioriteetit monikansallisten hankkeiden toteuttamiseksi sekä myös tiedot jo valittujen monikansallisten hankkeiden etenemisestä. Monikansalliset hankkeet voidaan toteuttaa jo olemassa olevien instrumenttien (esim. yhteisyritys, virasto tai tutkimuskonsortio) kautta, jolloin ko. instrumentteihin liittyvät säännöt pätevät.

Eurooppalaiset digitaali-infrastruktuurikonsortiot (EDIC)

Päätösehdotuksessa mahdollistetaan hankkeiden perustaminen aloille, joille ei nykyisten ohjelmien tai rahoitusinstrumenttien puitteissa synny hankkeita. Näitä hallinnoimaan komission ehdottaa perustettavaksi eurooppalaisia digitaali-infrastruktuurikonsortioita (EDIC).

Jäsenvaltion tulee saada EDIC:n perustamiselle komission hyväksyntä. EDIC:n perustamiseksi jäsenvaltion on toimitettava komissiolle hakemus, jonka liitteinä ovat tieteellinen ja tekninen kuvaus perustettavasta konsortiosta ja ehdotus perussäännöistä. Jäsenvaltion on vakuutettava, että se tunnustaa EDIC:n kansainväliseksi toimielimeksi tai

järjestöksi, joka on täten vapautettu arvonlisäverosta ja valmisteverosta, eivätkä sen hankintamenettelyt kuulu julkisista hankinnoista annetun direktiivin sopimusalaan. Jäsenvaltioiden tulee toteuttaa kaikki mahdolliset toimet, joilla EDIC:lle voidaan myöntää laajin mahdollinen vapautus myös muista veroista.

Komissio arvioi hakemuksen käyttäen tarvittaessa riippumattomia asiantuntijoita ja tekee päätöksen konsortion perustamisesta tai hylkää hakemuksen, jos se katsoo, että asetuksessa säädetyt vaatimukset eivät täyty. Komissiota avustaa tarkastuskomitea.

EDIC:n perussäännöissä on listattava jäsenet, tarkkailijat ja käytänteet jäsenten muuttamiseksi. Perussääntöjen tulee sisältää kuvaus monikansallisesta hankkeesta, jota hallinnoimaan konsortio on perustettu, sekä osallistuvien jäsenvaltioiden tehtävistä ja hankkeen aiottu aikataulu. Perussääntöjen tulee lisäksi sisältää konsortion sijaintipaikka, jäsenten oikeudet ja velvollisuudet ml. velvollisuus osallistua rahoitukseen, äänestyssäännöt sekä infrastruktuurin, henkisen omaisuuden ja muiden omaisuuserien omistusta koskevat säännöt soveltuvin osin.

EDIC:n ylimpänä toimielimenä on jäsenkokous, joka mm. hyväksyy budjetin, sekä toimeenpanevana toimielimenä toimitusjohtaja, jonka jäsenkokous nimittää. EDIC on oikeushenkilö, ja sillä on laaja oikeustoimikelpoisuus. EDIC:iin sovelletaan ensisijaisesti EU:n lainsäädäntöä ja toissijaisesti kotipaikkavaltion lainsäädäntöä sekä, jos sillä on toimipaikkoja useammissa valtioissa, asianomaisen toimipaikan sijaintivaltion lainsäädäntöä. EDIC vastaa veloistaan. Jäsenten korvausvastuu rajoittuu niiden omaan rahoitusosuuteen, ellei perussäännöissä toisin määrätä.

**EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely**

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 173 artiklan 3 kohta. Sen mukaan unioni myötävaikuttaa SEUT 173 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseen perussopimusten muiden artiklojen nojalla harjoittamallaan politiikalla ja toiminnalla. Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tavallista lainsäätämisjärjestystä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan päättää erityistoimenpiteistä, joiden tarkoituksena on tukea jäsenvaltioissa 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi toteutettuja toimia, mutta jotka eivät käsitä jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista.

SEUT 288 artiklan 4 kohdan mukaisesti päätös on kaikilta osiltaan velvoittava. Jos siinä nimetään ne, joille se on osoitettu, se velvoittaa ainoastaan niitä. Ehdotuksen mukainen ohjelma ”polku digitaaliselle vuosikymmenelle” on suunnattu pääasiassa jäsenvaltioille ja sillä tehdään sitovaksi seuranta - ja yhteistyömekanismi, johon komissio ja jäsenvaltiot osallistuvat päätöksessä vahvistettujen EU:n ohjeellisten tavoitteiden tukemiseksi ja saavuttamiseksi.

**Käsittely Euroopan parlamentissa**

Vastuuvaliokunta: teollisuus-, tutkimus- ja energiavaliokunta

**Kansallinen valmistelu**

EU-19 viestintä-, EU-8 kilpailukyky- ja EU-30 koulutusjaostojen kirjallinen menettely 13.-15.10.2021
EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 25.-26.10.2021

Minva-paketti:
Viestintäjaoston kirjallinen menettely 17-18.11.2021
EU-ministerivaliokunta 24.11.2021

**Eduskuntakäsittely**

E 115/2021 vp

MINVA-paketti:
Suuri valiokunta 26.11.2021

**Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema**

Eurooppalaisten tutkimusinfrastruktuurikonsortioiden (ERIC) perustamiseen liittyen tulee ERICistä oikeushenkilö silloin, kun komission ao. ERICin perustamista koskeva päätös tulee voimaan. EU-lainsäädännön perusteella muita unionin tai kansallisia säädöksiä ei tarvita. Suomessa on päädytty ERIC-asetuksen nojalla kuitenkin lisäksi siihen, että Suomen toimiessa ERICin isäntämaana säädetään erillisellä lailla ao. ERICin oikeushenkilöasemasta ja verovapaudesta Suomessa.

Vastaavasti digitaali-infrastruktuurikonsortioiden mahdollisen perustamisen yhteydessä, tulee arvioida pitäisikö niidenkin perustamisesta säätää erikseen lailla, johtuen mm. ko. konsortioiden oikeushenkilöstatuksesta sekä verovapaudesta, mikäli Suomi toimii ao. EDICin isäntämaana.

Ei vaikutuksia Ahvenanmaan asemaan.

**Taloudelliset vaikutukset**

Ohjelman toteuttamiseksi vaadittavia taloudellisia vaikutuksia on vaikea arvioida. Vaikutukset riippuvat paljolti siitä, mitä toimenpiteitä Suomi tulee sisällyttämään omaan kansalliseen strategiseen etenemissuunnitelmaansa. Suomen osalta ohjelman tavoitteiden saavuttaminen liittyy myös kansallisessa elpymissuunnitelmassa mainittuihin digitalisaatiotoimiin. Niihin on varattu 217 miljoonaa euroa.

Suomen kansallinen etenemissuunnitelma laaditaan virkatyönä sidosryhmät osallistaen digitalisaation, datatalouden ja julkisen hallinnon ministerityöryhmän ohjauksessa ministerityöryhmän sihteeristön ja digitoimiston toimesta.

**Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät**

**Asiakirjat**

**Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot**

Viestintäneuvos Kristiina Pietikäinen, valtioneuvoston kanslia
(kristiina.pietikainen@vnk.fi), 0295 342 202

**EUTORI-tunnus**

**Liitteet**

**Viite**

Asia
**Digitaaliset oikeudet ja periaatteet; periaatekeskustelu; televiestintäneuvosto 3.12.2021**

Kokous
Liikenne-, televiestintä- ja energianeuvosto 03.12.2021 - 03.12.2021

**U/E/UTP-tunnus**

## Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio esitteli 9.3.2021 visionsa ja lähestymistapansa Euroopan digitaaliseen muutokseen vuoteen 2030 mennessä. Komission tiedonantoon ”*2030 digitaalinen kompassi: eurooppalainen lähestymistapa digitaalista vuosikymmentä varten”* sisältyy myös digitaalisen kansalaisuuden käsite ja digitaalisten oikeuksien ja periaatteiden kehys, joka on tarkoitus määritellä laajassa yhteiskunnallisessa keskustelussa. Komissio järjesti touko-syyskuussa 2021 julkisen kuulemisen digitaalisista periaatteista, joiden on tarkoitus edistää ja ylläpitää EU:n arvoja digitaalisessa ympäristössä. Myös Suomi vastasi kyseiseen julkiseen kuulemiseen.

Komissio on ehdottanut digitaaliperiaatteiden ja -oikeuksien sisällyttämistä EU:n toimielinten yhteiseen julistukseen *Declaration of digital rights and principles for the Digital Decade*. Euroopan komission, Euroopan parlamentin ja neuvoston yhteinen julistus perustuisi Euroopan komission ehdotukseen ja se täydentäisi Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria ja rakentuisi siitä saatujen kokemusten varaan. Yhteisjulistuksen valmisteluaikataulu ei ole vahvistunut.

Portugalin EU-puheenjohtajuuskaudella järjestettiin komission ja puheenjohtajamaan isännöimä Digital Assembly 2021 –tapahtuma, jossa käsiteltiin *Euroopan digitaalinen vuosikymmen* -tiedonantoa. Puheenjohtaja antoi omina päätelminään kyseisen tapahtuman yhteydessä ns. Lissabonin deklaraation digitaalisista periaatteista. Deklaraation oli tarkoitus osaltaan tukea instituutioiden yhteisjulistuksen valmistelua.

Televiestintäneuvoston 3.12.2021 yhteydessä käydään politiikkakeskustelu digitaalisista oikeuksista ja periaatteista tätä taustaa vasten.

## Suomen kanta

Suomen kantoja digitalisaatiota ohjaaviin periaatteisiin on eritelty valtioneuvoston E-kirjeessä 24/2020 vp koskien komission tiedonantoa Euroopan digitaalisesta tulevaisuudesta, komission tiedonantoa Euroopan datastrategiasta ja komission valkoista kirjaa tekoälystä.

Suomi edistää EU:n digitalisaatiopolitiikkaa hallitusohjelman mukaisesti vahvistaen EU:n digitaalisia sisämarkkinoita ja kilpailukykyä sekä edistäen eettisesti, taloudellisesti ja

sosiaalisesti kestävän datapolitiikan ja tekoälypoliittisen sääntelykehikon laatimista. Suomi on korostanut, että digitaalista murrosta ja siihen vastaavia keskeisiä toimia on tarkasteltava yhteiskunnan läpileikkaavana, integroituna kokonaisuutena ja Euroopan teollisuuden keskeisenä kilpailukykytekijänä sekä myös väestön hyvinvoinnin perustekijänä.

Eurooppalaisen toimintaympäristön tulee vahvistaa yritysten, julkisen sektorin ja kansalaisten luottamusta teknologioihin, kuten 5G tai tekoäly, sisämarkkinoiden toimivuuteen sekä luoda edellytyksiä ihmisten, tavaroiden, palvelujen, datan ja pääoman vapaaseen ja turvalliseen liikkuvuuteen. EU:n tulee edistää tasapuolisia toimintamahdollisuuksia markkinoilla teknologisesti neutraalilla tavalla rajaamatta yksittäisten yritysten valintoja tai palveluntarjontaa.

Datataloudessa Suomi tukee vahvasti komission ihmiskeskeistä lähestymistapaa ja tavoitetta pyrkiä yhtenäistämään unionin kehitystä sen yhteisiä arvoja kunnioittaen sekä parantamaan kansalaisten osallisuutta, luottamusta ja yhteiskunnan demokratiakehitystä. Suomi pitää tärkeänä, että varmistetaan perusoikeuksien ja erityisesti henkilötietojen suojaa koskevan sääntelyn noudattaminen. Ensiarvoisen tärkeää on myös se, että tiedon tuottajilla, eli yrityksillä ja ihmisillä joiden toimista tai ominaisuuksista datahavainnot syntyvät, säilyy aito mahdollisuus määrätä oman datansa käytöstä ja jakamisesta.

Valtioneuvosto on lisäksi antanut komission tiedonannosta ”*2030 digitaalinen kompassi: eurooppalainen lähestymistapa digitaalista vuosikymmentä varten*” E 48/2021 vp selvityksen eduskunnalle. E 48/2021 vp selvityksen eduskuntakäsittely on kesken.

Eduskunnalle toimitetun selvityksen mukaisesti Suomi painottaa, että kaikessa digitaalisessa kehityksessä pitää huolehtia perusoikeuksien toteutumisesta. Uusien palveluiden ja toimintamallien tulee olla tietoturvallisia, kunnioittaa kuluttajansuojaa sekä olla EU:n tietosuojasääntelyn mukaisia. Lisäksi digitaalisessa kehityksessä on huomioitava laajasti myös muut turvallisuuteen liittyvät kysymykset.

Suomi tukee komission tavoitetta luoda digitaalista kansalaisuutta koskevat periaatteet, sillä niillä konkretisoidaan eurooppalaista mallia datatalouteen. Suomi pitää hyvänä, että tiedonannossa on asetettu tavoitteeksi kaikkien yhdenvertainen osallistaminen digitaaliseen muutokseen. Paikkariippumaton lähestymistapa tähän on kannatettava. Erityistä huomioita tulee kiinnittää kansalaisiin, joiden digitaaliset valmiudet ovat muita heikommat.

**Pääasiallinen sisältö**

Digitaaliset oikeudet ja periaatteet läpileikkaavat kaikkia digitalisaation ja datatalouteen liittyviä aloitteita ja kehittämistyötä. Aihetta voi lähestyä kestävyyden ja eettisyyden lisäksi muun muassa ihmis- ja perusoikeuksien, turvallisuuden, osallisuuden ja demokratiakehityksen näkökulmasta samoin kuin markkinoiden avoimuuden ja toimivuuden näkökulmasta.

Komission *2030 digitaalinen kompassi: eurooppalainen lähestymistapa digitaalista vuosikymmentä varten* –tiedonannon mukaan on varmistettava, että digitaalisessa maailmassa on voimassa samat oikeudet kuin sen ulkopuolella.

Komissio esitti tiedonannossaan kattavien digitaalisten periaatteiden laatimista, jotka antavat tietoa käyttäjille ja ohjaavat poliittisia päättäjiä ja digitaalisia toimijoita, ja sisältävät esimerkiksi seuraavat:

- yleinen pääsy internetpalveluihin
- turvallinen ja luotettava verkkoympäristö

- digitaalinen koulutus ja osaaminen kaikille, jotta kaikki voivat osallistua aktiivisesti yhteiskuntaan ja demokraattisiin prosesseihin
- ympäristöä kunnioittavien digitaalisten järjestelmien ja laitteiden saatavuus
- esteettömät ja ihmiskeskeiset digitaaliset julkiset palvelut ja hallintokäytännöt
- ihmiskeskeisten algoritmien eettiset periaatteet
- lasten aseman suojelu ja vahvistaminen verkkoympäristössä
- digitaalisten terveyspalvelujen saatavuus.

Digitaalisten periaatteiden on tarkoitus ohjata EU:ta ja sen jäsenvaltioita digitaalisten sääntöjen ja asetusten muotoilemisessa siten, että digitalisaation hyödyt välittyvät kaikille kansalaisille. Digitaaliset periaatteet täydentävät voimassaolevia oikeuksia, jotka suojelevat ja voimaannuttavat eurooppalaisia verkkoympäristössä, kuten henkilötietojen ja yksityisyyden suoja, sananvapaus, vapaus perustaa ja harjoittaa liiketoimintaa verkossa, ja yksityishenkilöiden luovan työn tulosten suojelu verkkoympäristössä.

**EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely**

Kyseessä on instituutioiden yhteisjulistus, joka ei ole oikeudellisesti sitova.

**Käsittely Euroopan parlamentissa**

Yhteisjulistuksen käsittelyn tarkemmat tiedot Euroopan parlamentin osalta eivät ole vahvistuneet.

**Kansallinen valmistelu**

EU19-viestintäjaoston kirjallinen käsittely 17-18.11.2021
EU-ministerivaliokunta 24.11.2021

**Eduskuntakäsittely**

MINVA-paketti:
Suuri valiokunta 26.11.2021

**Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema**

-

**Taloudelliset vaikutukset**

-

**Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät**

-

**Asiakirjat**

Keskustelun tausta-asiakirjaa ei ole jaettu.

Komission tiedonanto: 2030 digitaalinen kompassi: eurooppalainen lähestymistapa digitaalista vuosikymmentä varten COM(2021) 118 final

**Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot**

Maria Rautavirta, yksikön johtaja, liikenneneuvos, LVM maria.rautavirta@gov.fi, p. 0407185975
Lotta Engdahl, erityisasiantuntija, LVM, lotta.engdahl@gov.fi, p. 0295 34 2005
Kaisa Kopra, erityisasiantuntija, LVM, kaisa.kopra@gov.fi, p. 029 534 2066

**EUTORI-tunnus**

**Liitteet**

**Viite**

LIITTEET

| | |
|---|---|
| Asiasanat | Digitaalitalous, digitalisaatio, energia, energiatehokkuus, Euroopan digitaalistrategia, liikenne-, televiestintä- ja energianeuvosto, sähköinen asiointi, sähköinen viestintä, tekoäly, teletoiminta, uusiutuvat energianlähteet |
| **Hoitaa** | **LVM, OM, TEM, VM** |
| Tiedoksi | ALR, EUE, LIIVI, OKM, PLM, SM, STM, TULLI, UM, VNK, VTV, YM |